

ÚEP

Ústav
pro ekopolitiku,
o.p.s.

Aby modrá zůstala zelená

Aby modrá
zůstala zelená

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

Co je ÚEP

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. je jednou z nejvýznamnějších ekologických nestátních neziskových organizací působících od roku 1992 v ČR i na mezinárodní úrovni.

Co pro to ÚEP dělá?

- realizuje projekty podporující udržitelný rozvoj a zdravé životní prostředí s ambicemi měnit stávající negativní trendy
- spolupracuje s veřejnou správou a ovlivňuje její rozhodování ve prospěch příznivých změn a environmentálně šetrných politik a opatření
- řeší průřezová témata na poli udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí včetně výzkumných projektů

Co je vizí ÚEP?

Posláním ÚEP je prosazovat udržitelný rozvoj, který vychází z uvědomování si souvislostí mezi lidskými potřebami a přírodními zdroji. Udržitelný rozvoj vnímáme jako řešení, ze kterého mají dlouhodobě prospěch lidé, ekonomika i životní prostředí.

- věnuje se právní úpravě ochrany životního prostředí EU i ČR a uplatňování mezinárodních úmluv
- představuje v ČR nové nápady a řešení ze zahraničí
- je evropsky a mezinárodně činný (člen sítě EEB a ANPED), čímž naplňuje svoje poslání na evropské úrovni

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

Kateřinská 26, 128 00 Praha 2 | <http://ekopolitika.cz> | Tel./Fax: +420 224 826 593

Udržitelné využívání území a krajiny

Jsou česká města odsouzena ke kolapsu? Neregulovaný růst měst a krize dopravních systémů

Projekt byl zaměřený na nejvýznamnější fenomén ovlivňující naši krajinu a ekosystémy zejména od druhé poloviny 20. století – na relativní i absolutní rozrůstání měst, dané zpravidla přesuny aktivit z centrálních částí mimo kompaktní zástavbu nebo za hranice měst. Neregulovaný růst je důsledkem absence kvalitního strategického

a územního plánování za přímé účasti veřejnosti, neexistujících nebo v praxi nedůsledně uplatňovaných právních a ekonomických regulativních nástrojů a prosazování zájmů individuálních investorů. Projekt zkoumal a představil doporučení pro Prahu, Brno, Olomouc a Kladno.

Suburbanizace se vyznačuje:

- neúnosně vysokými nároky na zábor půd a náklady na dopravní a technickou infrastrukturu
- vysokou spotřebou energií a vody a jejich ztrátami v rozvodných sítích
- mnohonásobně vyšším objemem dopravy

Revitalizace „brownfields“

Jaké právní a ekonomické nástroje existují a jak se ve skutečnosti v ČR využívají k revitalizaci tzv. brownfields – nevyužívaných, zdevastovaných ploch a objektů? ÚEP pracoval na sérii projektů zaměřených na problematiku opuštěných a zdevastovaných území, které zkoumaly počty a druhy brownfields ve vybraných krajích, městech a obcích ČR i nástroje pro pří-

pravu pozemků a dostatečně rychlou revitalizaci těchto území. ÚEP zpracoval „Metodiku monitorování brownfields v obcích ČR“.

Úspěchem ÚEP bylo představení koncepčních návrhů revitalizací brownfields. Ty byly předány orgánům veřejné správy a institucím, ovlivňujícím rozhodování v této oblasti.

Účast veřejnosti

Zapojování veřejnosti do naplňování Karpatské úmluvy

Mezinárodní Karpatská úmluva chrání jedno z největších horských pásem Evropy, ceněné pro málo dotčenou přírodu a kulturu, a podporuje jeho obyvatele v přirozeném rozvíjení tradičních hodnot v moderní společnosti. ÚEP pracuje na zapojování místních komunit i odborné veřejnosti do ochrany přírodního a kulturního dědictví Karpat a jejich udržitelného rozvoje a snaží se, aby cíle této úmluvy nezůstaly jen na papíře. Organizu-

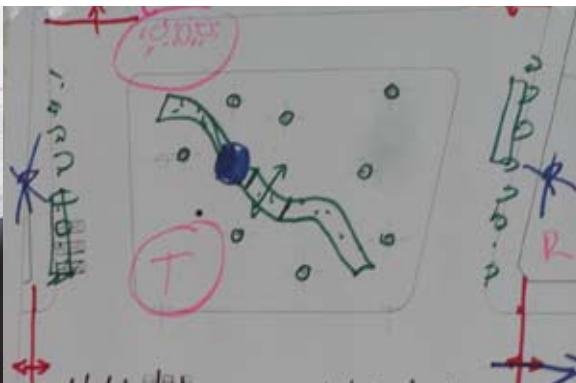
je setkávání a semináře, informační kampaň, spravuje databázi dotčených institucí i jedinců a pracuje na vytvoření tzv. Seznamu Karpatského dědictví, který by měl být v budoucnu nástrojem ochrany dědictví.

Místní Agenda 21

Účinnými nástroji dobré správy věcí veřejných na místní a krajské úrovni je strategické a územní plánování za přímé účasti veřejnosti, místní referendum nebo místní Agenda/Akce 21. Programy MA 21, realizující v místě principy udržitelného rozvoje za přímé účasti veřejnosti, prosazuje ÚEP koncepčně i individuálně v ČR od roku 1998. ÚEP inicioval

a pomáhal těmto programům např. v Kladně nebo v Praze. Byl jedním ze zakladatelů iniciativy TIMUR pro sledování Společných evropských indikátorů a místních indikátorů udržitelného rozvoje v českých a moravských městech.

„Projevili-li komunální politici vůli a ochotu k jistému stupni politického rizika a začnou o rozvoji municipalit rozhodovat ne sami, ale ve spolupráci s občany, nestátními neziskovými organizacemi a významnými skupinami ovlivňujícími rozvoj v místě, mohou tím významně přispět k prosazování udržitelného rozvoje v celé společnosti,“

Josef Novák, zakladatel o.s. TIMUR

Ústecko – živý region

Projekt aktivně zapojil část veřejnosti pěti měst Ústeckého kraje do řešení některých akutních místních problémů a umožnil vzdělávání zástupců veřejné správy a neziskových organizací v oblasti udržitelného rozvoje. V Bílině, Krásné Lípě, Litoměřicích, Roudnici nad Labem a v Rumburku vznikly tzv. Místní akční týmy (MAT), bohatě zastoupené zájemci z řad místních občanů, které pracovaly na řešení problémů vybraných v předchozích anketách. Ve městech ÚEP rovněž monitoroval vybrané evropské indikátory udržitelného rozvoje.

V Rumburku se anket zúčastnilo zhruba 8% občanů, kterým nejvíce vadila nezaměstnanost a nepořádek ve městech – zejména psi ekrementy. Díky projektu se podařilo připravit text nové městské vyhlášky, letáky upozorňující na podmínky chování majitelů psů, výstavu fotografií a také rozmístit koše a sáčky po městě.

rozvoj kvalifikace v oblasti udržitelného rozvoje v Ústeckém kraji

Výzkum a vývoj

Obnova krajiny Kladenska narušené dobýváním

V souvislosti s ukončením těžby uhlí na Kladensku bylo nezbytné posoudit míru devastace krajiny a vymezit rozsah nutných opatření k obnově jejích funkcí. Projekt prokázal, že pozitivní hodnocení biotopů hald v rozhodující míře převažují nad negativními a že haldy jsou zároveň lidským dílem i plnokrevnou přírodou, zasluhující péči a ochranu. Prokázal, že klasické technické a lesnické či zemědělské rekultivace překrývající staré zásahy novou umělou krajinou jsou

nefunkční, příliš drahé a z ekologického hlediska přímo škodlivé. Výsledky projektu dnes ovlivňují podobu realizovaných rekultivačních projektů.

Doprovodná výstava HALDY/ARIZONA v Zámecké galerii Kladna představila návštěvníkům velmi bohaté spektrum živočichů a rostlin, v mnoha případech ohrožených a chráněných, nalezených při terénních výzkumech hald na Kladensku.

Rekultivace a management nepřírodních biotopů v ČR

Jak se mění ekosystémy v územích výrazně narušených lidskou činností – především těžbou nerostných surovin, stavebními aktivitami, ukládáním odpadů a vedlejších produktů energetického průmyslu? Několikaletý rozsáhlý výzkum pod vedením ÚEP prokazuje, že dřívější těžební a průmyslové plochy zdaleka nejsou jen „měsíční krajinou“ bez života, ale spíše novou divočinou a útočištěm

zajímavých, ohrožených i chráněných druhů hub, rostlin a živočichů.

Projekt místo klasických technických metod navrhuje a prosazuje nové, přírodě blízké způsoby rekultivací a managementu nepřírodních biotopů, které jsou z ekologického hlediska efektivnější a výrazně levnější.

Benchmarking venkova – zkvalitňování managementu mikroregionů

Mikroregiony jsou sdružení obcí ve venkovských regionech, jejichž cílem je společný rozvoj území. Ten je přitom stále více závislý na profesionalizaci jejich managementu – počínaje organizační strukturou, přes získávání prostředků na projekty, hodnocení činnosti a dopadů na reálný rozvoj území.

Projekt má za cíl pomoci těmto venkovským sdružením tím, že navrhne tzv. benchmarkingovou sadu s ukazateli úspěšnosti managementu a dopadů na jejich rozvoj. Indikátorová sada je navrhována ve spolupráci s 18 mikroregiony v ČR, které ověřují její praktické využití.

Jak si stojí mikroregiony severních a středních Čech a střední Moravy v porovnání finančního hospodaření, propagace nebo v některých environmentálních otázkách můžete posoudit na stránkách projektu www.ehomer.cz.

Koncepce územního plánu a disparity v území

Nakolik posouvají změny prováděné ve schváleném územním plánu tento dokument od jeho původní koncepce a nakolik mohou směřovat k nevhodnému a nevyváženému rozvoji daného území? ÚEP spolupracuje na výzkumu vedeném Fakultou architektury ČVUT, který si klade za cíl vytvořit metodu a zároveň počítačovou aplikaci pro vyhodnocování dopadů těchto změn pomocí jasných ukazatelů.

Výsledky výzkumu jsou v současné době mimořádně důležité i proto, že podle nového stavebního zákona musí mít každá obec do konce roku 2015 zpracovaný územní plán, který by se měl pravidelně, nejméně jednou za 4 roky, vyhodnocovat.

ÚEP a ...

Udržitelná doprava – car-sharing, pěší doprava a zklidňování dopravy

Projekty ÚEP se věnují podpoře udržitelných druhů dopravy – například pěší. Zprostředkovávají zahraniční informace o nových způsobech řešení dopravy ve městech, jako je **zklidňování dopravy, zóny „30“** nebo **car-sharing**.

ÚEP uspořádal již dvě letní školy zaměřené na sledování dopadů dopravy na životní prostředí a ekonomiku a vydal publikaci **Základy dopravní ekologie**.

Naše úspěchy:

- Otevření problematiky zavádění car-sharingu v ČR spojené s úspěšnou informační kampaní
- Inicivace vzniku Pracovní skupiny pěší dopravy při MHMP, příprava zásad pěší dopravy pro Prahu a prosazení tématu pěší dopravy do přípravy nového územního plánu Prahy

Udržitelné hospodaření s vodou v krajině

ÚEP organizuje již několik let ve spolupráci s bavorskými a českými institucemi semináře a exkurze zaměřené na přírodě blízké revitalizace vodních toků v ČR a věnuje se osvětové práci. Informační kampaň ÚEP zahrnovala vydání publikací s tématem komplexního hospodaření s dešťovou vodou: **Ochrana před povodněmi v urbanizovaných územích, Přírodě blízké odvodňování dopravních ploch v sídlech** či **Jak hospodařit s dešťovou vodou na soukromém pozemku** – praktický rádce pro obnovu propustnosti povrchů a zasakování.

Udržitelný cestovní ruch – Monitoring turismu v pražských příměstských lesích

ÚEP se dlouhodobě zabývá sledováním rekreačního zatížení některých pražských lesů – např. Kunratického lesa, Obory Hvězda, Šárky, Prokopského údolí, Ďáblického háje a dalších, s cílem poskytovat doporučení ke zlepšování managementu a menšímu poškozování těchto přírodovědně i rekreačně cenných lokalit. Mezi jejich nejvážnější ohrožení patří znečišťování odpady, eroze způsobená pohybem mimo značené cesty, vandalismus a tlak investorů na výstavbu v jejich blízkosti.

Výsledky sčítání návštěvníků prokázaly, že za rok vstoupí do největších ze sledovaných pražských lesů 600 – 800 tisíc návštěvníků. Z hlediska přepočtu na hektar/rok jsou nejzatíženějšími lesy Obora Hvězda (7000), lesopark Hostivař (5300) nebo Kamýk (5200).

**Ekologická
výchova,
vzdělávání
a osvěta**
– EVVO

„EVVO pomáhá vytvářet pozitivní postoje k životnímu prostředí a jeho ochraně, k úctě k životu ve všech jeho formách, rozšiřuje znalosti o prostředí a přispívá k pochopení provázanosti i zdánlivě nesouvisejících oblastí,“

Tomáš Gremlica, ředitel ÚEP

Výstava o ekologické stopě

Netradičním výtvarným způsobem zpracovaná výstava přibližuje žákům a studentům základních a středních škol koncept tzv. ekologické stopy, která je „účtním nástrojem“ pro životní styl. Stanovuje, jak velkou plochu ekologicky produktivní země potřebují jednotlivci, instituce, města nebo celá planeta k zajištění zdrojů pro své aktivity a k odstranění všech vyprodukovaných odpadů. Výstavu již viděly stovky studentů škol Ústeckého a Libereckého kraje a Prahy.

Výstava ukazuje, že ČR hospodaří z hlediska přírodní rovnováhy neudržitelně. Při současných standardech a technologiích může uspokojit nároky pouze 50 % své populace. Podobně jako jiné vyspělé státy „dováží“ potřebnou produkční kapacitu odjinud – zejména z méně rozvinutých zemí.

Ekologická stopa, o jejíž využívání a popularizaci v České republice se ÚEP významně zasloužil, se stala jednou z našich nejúspěšnějších osvětových kampaní.

Rádce pro Pražany

Série letáků pro Pražany se věnuje tématům hluku, nakládání s odpady, domácích zvířat, ochrany ovzduší a městské zeleně a veřejných prostranstvích. Jsou koncipovány tak, aby obyvatelům nejen poradily při každodenních situacích, ale také zvýšily právní povědomí v těchto oblastech. Pět druhů letáků bylo distribuováno na všechny městské části v Praze. Pražané si je také mohou stáhnout na webových stránkách ÚEP.

Baví mě být in

Osvěta na poli udržitelné spotřeby, která je zaměřená na běžné zákazníky, byla tématem společného projektu ÚEP a společnosti Ahold, provozující prodejny potravin Albert. V prodejnách byly distribuovány letáky ve čtyřech verzích, zaměřené na témata biopotravin, ekologicky šetrných výrobků, úspor energie a recyklaci. Součástí byla i soutěž o nejtipnější výtvarné či fotografické dílo na téma „Mýty o biopotravinách“.

Projekt je uváděn jako příklad dobré praxe v mezinárodní výroční zprávě společnosti Ahold Royal.

Comenius – Pro Natura

ÚEP spolupracuje se svými odbornými partnery a čtyřmi evropskými základními školami na mezinárodním projektu Pro Natura, který se zabývá zkoumáním přírody v bezprostředním okolí školy. Pracovní listy a výstupy projektu jsou ke stažení na www.5ekopartner.eu.

Sociální pilíř udržitelného rozvoje

Mezi rodinou a prací: hledíme cestu pro každého

V Domažlicích ÚEP provozuje od roku 2009 komunitní centrum FAZOLE, které pomáhá ženám znevýhodněným na trhu práce k znovuzískání zaměstnání nebo se zahájením vlastní živnosti. Číní tak zejména prostřednictvím vzdělávacích aktivit a poskytováním dalších doplňkových služeb. Cílem činnosti Fazole mimo jiné je, aby klientky získa-

ly postoje, které jsou v souladu s udržitelným rozvojem regionu. Do naší činnosti tak Fazole úspěšně integrovala sociální složku udržitelného rozvoje.

Krásná Lípa – náš bezpečný domov

Prevence kriminality byla hlavním tématem projektu v Krásné Lípě. Místnímu akčnímu týmu (MAT), složenému ze zástupců města a jeho obyvatel, místních podnikatelů a neziskových organizací, se podařilo podrobně identifikovat nebezpečné lokality ve městě a příčiny kriminality a při plánovacím odpoledni společně navrhnout opatření pro řešení těchto problémů, podpořené konkrétními postupy.

ÚEP považuje za úspěch, že zástupce města a neziskové organizace vyburcoval projekt k dalším aktivitám – projektu na zavedení kamerového systému nebo renovaci T klubu a zařazení nových volnočasových aktivit pro děti a mládež.

A 3D topographic map of Europe, showing the continent's terrain in shades of green and brown, with blue oceans. A green circle is overlaid on the map, containing text.

Zakázky a studie ÚEP

Zpracování odborných studií a analýz z oblasti ekologické politiky je dlouhodobou činností ÚEP. Ten je jedním z členů konsorcia evropských institucí, které mají uzavřenou rámcovou smlouvu s Evropskou Komisí (GŘ Životní prostředí) i Evropským Parlamentem (Výbor pro životní prostředí). V rámci této spolupráce se ÚEP podílel například na zpracování studií o zelených iniciativách maloobchodních řetězců, účinku snížené sazby DPH při podpoře technologických inovací nebo uplatňování směrnice o autovracích.

ÚEP také zpracovává podklady pro Environmental Policy Review, který každoročně vydává Evropská Komise za jednotlivé členské země. Aktuální přehled i archiv za minulá období jsou dostupné na adrese <http://ec.europa.eu/environment/policyreview.htm>.

Lidé v ÚEP

Tomáš Gremlica

V ÚEP pracuji od prosince 1994, od roku 2006 jsem jeho ředitelem. Zabývám se strategickým a územním plánováním za přímé účasti veřejnosti. V posledních letech koordinuji multidisciplinární výzkumné projekty zaměřené na přírodě blízké způsoby obnovy území narušených činností člověka. Vystudoval jsem Přírodovědeckou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, obor systematická biologie a ekologie a poté jsem studoval teoretické a preklinické obory medicíny na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Barbora Šafářová

V ÚEP pracuji od roku 2000 zejména na projektech k zapojování veřejnosti, prosazování udržitelného rozvoje v obcích a městech a na Karpatské úmluvě. Jako PR koordinátorka se věnuji také komunikaci a prezentaci organizace. Studovala jsem Fakultu sociálních věd UK, obor Veřejná a sociální politika.

Alena Dodoková

Na právnické fakultě UK v Praze byli mými pedagogy zakladatelé ÚEP a ti mě přivedli do svého týmu v roce 2001. Zpracovávám analýzy, které hodnotí naplňování evropského práva v ČR a českou ekologickou politiku. Ve svých projektech se soustředím na sledování udržitelného rozvoje území a účast veřejnosti zejména v procesech územního plánování.

Lubomír Bartoš

Vystudoval jsem Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor Ochrana životního prostředí. V ÚEP pracuji od roku 2009 na projektu zaměřeném na prosazování Karpatské úmluvy v praxi, zabývám se také problematikou rekreačního využívání pražských příměstských lesů.

Leona Kupčíková

Studovala jsem na Slezské univerzitě a po té na Univerzitě Karlově obory zaměřené na veřejnou správu a sociální politiku. Po pražských povodních v září 2002 jsem nastoupila do Ústavu pro ekopolitiku, kde se věnuji především projektům zaměřeným na sociální pilíř udržitelného rozvoje a udržitelnou spotřebu.

Martina Příbylová

V ÚEP pracuji od roku 2000 jako koordinátorka pro fundraising a informační specialista. V posledních letech se věnuji také sociální problematice udržitelného rozvoje, působím jako manažerka Komunitního centra FAZOLE v Domažlicích. Vystudovala jsem Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor Informační studia a knihovnictví.

Michaela Valentová

Původní profesí jsem redaktorka odborného tisku, ale později jsem se řadu let podílela na přípravě dokumentárních filmů zejména z oblasti sociální a životního prostředí. Od roku 2003 pracuji v ÚEP jako vedoucí projektů, které se zaměřují na témata udržitelné dopravy, urbanismu a šetrného hospodaření s vodou v krajině. Od roku 1988 jsem aktivní v občanském sdružení Pražské matky.

Josef Novák

Vystudoval jsem Ústav pro životní prostředí PřF UK v Praze. V současné době se zabývám v Ústavu pro ekopolitiku a Týmové iniciativě pro místní udržitelný rozvoj problematikou hodnocení udržitelného rozvoje měst ČR. Mezi mé další pracovní aktivity patří zejména ochrana přírody, udržitelný cestovní ruch a Corcontologie. Ve volném čase rád sportuji a po sportu rád zajdu s přáteli na pivo.

Renáta Štípková

Do ÚEP jsem nastoupila v roce 1997 jako asistentka, od roku 2007 po absolvování rekvalifikačního kurzu pracuji zároveň jako účetní, jsem zodpovědná za finanční vyúčtování projektů a chod kanceláře.

Marie Koutná

Vystudovala jsem Obchodní akademii v Domažlicích. Deset let jsem pracovala ve státní správě, přesto mým snem bylo pracovat pro neziskový sektor. Mám silnou empatii a potřebu pomáhat ženám. V roce 2006 jsme založili s přáteli o.s. Nové obzory s cílem vybudovat rodinné a mateřské centrum Kráčmerka. Pro ÚEP pracuji od roku 2009 jako projektová asistentka Komunitního centra FAZOLE v Domažlicích, které aktivně s Kráčmerkou spolupracuje a sdílí s ní i prostory.

Foto: pracovníci UEP a Vojtěch Kotecký

Grafické zpracování: Martin Šojdr

Ústav pro ekopolitiku © 2010